

Voorzichtig warm lopen

In deze maand laten we onze volken zo veel mogelijk met rust. Er is voldoende voer en het zien van vlak verzegeld broed na het lichten van een raat uit het midden van de tros is een bevestiging dat het met het moertje wel goed zit. Langzaam maar zeker groeien echter de twijfels en lijkt dat 'rust gunnen' een achterhaalde zaak te worden. Eind maart 2003 stond de kruipwilg al in volle bloei en dat is onze voorjaarsdracht. Dus werd er op 24 maart verenigd en ging ik terug van vijf naar drie volken. Ook in het begin van mijn bijenhouden schond ik dit basisprincipe, maar nu vanwege een heel andere reden. Zo lees ik in mijn aantekenboekje 1953: '17 maart, zwakke zuidoosten wind, temperatuur vanmiddag 13°C. Tijdens inspectie voer rond het broednest opengekrabd en er een raat elzenstuifmeel tegenaan gehangen'. Deze raat was eerst bestoven met suikerwater, waarna het met de hand gewonnen stuifmeel eroverheen was gestrooid. Alles tot bevordering van de broedaanzet. Zal het iets hebben uitgehaald? Ik weet het niet, maar als bijenvader voelde ik me dik tevreden.

Over elzenkatjes, zulte en rolklaver

Dat was toen, in 1953. Wie schetst mijn verbazing nu, 10 januari 2004, dat er in Uithoorn, omgeving van Schiphol, na een paar uurtjes harde wind al vele honderden uitgebloeide elzenkatjes op de straat lagen. Het uitblijven van winterweer is daar zeker debet aan. Jammer voor de bijen dat door de verschuiving van de bloeidatum een mogelijke stuifmeelbron verloren is gegaan. Nu we toch met de bijenflora bezig zijn los ik gelijk een schuld in. Een paar maanden geleden vertelde ik over de explosieve toename van de hoeveelheid zeeaster of zulte op de Boschplaat. De kleur van de gewonnen honing was helgeel na het slingeren en bleekgeel na kristalliseren. Volgens de bijenbijbel van Schotman had deze honing amberkleurig moeten zijn. Honinganalyse door onze bijenvriend Arjen Neve gaf het antwoord. Het bleek wel degelijk zultehoning te zijn. In de honing van een imker die zijn volken tot ver in september bij de zulte had laten staan waren er nauwelijks andere pollen te vinden. In de zomerhoning, ook afkomstig van de Boschplaat, waren opvallend veel pollen van de gewone rolklaver en moerasrolklaver, en wel 7 en 16%.

Winterinspectie

Het is mijn gewoonte om in de wintermaanden regelmatig even bij de bijen langs te gaan, al is het alleen



maar om een bevestiging te krijgen dat je er nog weinig van snapt. Wat bezielt de bijen namelijk om bij druilerig donker weer achter in november bij een temperatuur van 9°C uit te vliegen. Bij alle vijf de volken. Het waren er niet veel, maar toch. Vroeger leerden we dat het winterbijen waren die hun einde voelden naderen en daarom de kolonie verlieten. Zullen we het daar maar op houden?

Basisregels voor het zoeken/vinden van de koningin

Het vinden van het moertje, voor velen een hels karwei, voor anderen een fluitje van een cent. Ik ben op zoek gegaan naar ervaringen uit de praktijk. Er zijn een paar basisregels. Allereerst is de lichtval heel belangrijk. De beste positie is met de rug naar de zon. Gebruik in plaats van rook de plantenspuit. Zoeken naar de koningin midden op de dag is gunstig want dan zijn de haalbijen van het volk, maar het zet de bijenhuishouding op z'n kop met alle nadelige gevolgen van dien. Houd een uitgenomen raat boven een lege bak of iets dergelijks voor het geval de koningin eraf valt. En dan gaan we nu aan het werk.

Het zoeken van de koningin in een aflegger

Zet een leeg kastje in de nabijheid van het bewuste volkje. Neem dak en dekplank weg en onderzoek de laatste zorgvuldig of zich daarop de koningin bevindt. Verwijder een of meerdere raten waarop zich geen of weinig bijen bevinden. Bekijk snel de zichtbare zijde van de volgende raat en hang deze op de plek van de weggenomen raat/raten. Bekijk snel de andere kant van deze raat en de nu weer zichtbare zijde van de volgende raat. Vaak heeft u de koningin dan al gelokaliseerd die meestal naar de onderzijde van de raat loopt. Zo niet, breng dan deze raat op ooghoogte en ga verder met het zoeken.

Het zoeken van de koningin in een tienramer

De werkwijze bij het zoeken naar en vinden van de koningin in een tienramer is ongeveer gelijk aan die van een aflegger. Lukt het niet om de koningin te vinden vergeet dan niet de bodem en zijwanden en nogmaals de dekplank te inspecteren. Blijft het vechten tegen de bierkaai, sluit dan de kast maar hang eerst midden in het broednest een vel kunstraat. Prik een punaise op de bovenlat van dat raam. Kom drie of vier dagen later terug en vrijwel zeker zult u op deze nu uitgebouwde kunstraat de koningin vinden, druk doende met het leggen van eitjes.

Het zoeken van een koningin in een groot volk

Onder een groot volk versta ik een volk op twee of drie broedbakken. Natuurlijk kan je raat voor raat en bak na bak onder handen nemen, maar zeker weten dat het humeur van de bijen zakt naarmate er meer raten worden bekeken. Bovendien betekent het een enorme verstoring. Er zijn veel betere methoden. Ten eerste kan er tussen de broedbakken een moerrooster worden gelegd. Een aantal dagen later is aan de aanwezigheid van eitjes te zien in welke bak zich de koningin bevindt. Deze bak neem je apart en die kan dan worden behandeld als een tienramer, de vliegbijen vliegen tijdens de inspectie af. Pas op! Het is me meermalen overkomen dat de koningin op het moerrooster liep. Rook, veel rook kan worden gebruikt om de koningin naar een bepaalde bak te drijven. Het is een rigoureuze aanpak, maar het werkt. Blaas flink wat rook in de vliegopening en leg na een paar minuten een rooster tussen de beide bakken. Een week later vinden we in negen van de tien gevallen open broed in de bovenbak. Bij het gebruik van meer dan twee broedbakken gaat deze aanpak niet op, leg dan tussen elke twee bakken een moerrooster.

We willen de koningin van volk A en volk B vinden: verwijder uit volk A een raat broed, sla de bijen terug in het volk. Doe hetzelfde bij volk B. Hang de raat met broed uit A in B en die uit B in A. Na circa vijf minuten zullen de koninginnen zich op de raat met vreemde broedgeur bevinden, op zoek naar de rivale.

Koninginnenteelt en zwermverhinderend

Vorig jaar zat ik in tijdnood. Op 7 mei bevonden zich in de honingkamer tien prachtig verzegelde raten met voorjaarshoning. In de beide broedkamers onder het rooster zat veel broed met in de bovenste broedbak gesloten doppen. Gelijk in twee drieraams kastjes een raat met doppen en jonge bijen gedaan. De overige doppen heb ik uitgebroken, de bakken omgezet en een rooster gelegd. Een week later bleek de koningin

in de bovenste broedbak aanwezig. In de onderbak was opnieuw een dop aangezet, ook deze kwam in een drieramer. Drie raten met broed verhuisden van de bovenbak naar de onderbak en in de bak met koningin boven het rooster kwamen er drie vellen kunstraat voor terug. Negen dagen later is van de bovenbak een forse aflegger gemaakt. Opnieuw negen dagen later zijn alle doppen in het hoofdvolk gebroken. Deze was nu hopeloos moerloos en vervolgens is een drieramer met jong moertje en reeds een bescheiden broednestje ermee verenigd.

Het weer in de maand maart

Voor de periode 1971-2000 geldt voor het midden van het land 114 uren zonneshij, 65 millimeter neerslag en een gemiddelde maximumtemperatuur van 9,6°C.

Maartmaanden				
Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp °C	
1999	n	+ (80)	++	
2000	--	+	+	
2001	--	n	-	
2002	++	-	++	
2003	++	-	++	

Geraadpleegd

Taber, Steve, Finding Queens, The Beekeepers Quarterly: 14 (november 2003) Nr. 75

Bohlmeijer-Mans, Wilma, 'Snel koninginnen vinden', BIJEN 3(12): 336 (1994).

Zoet, Ko, persoonlijke aantekeningen 1953 e.v.

Rectificatie paprika

De heer J.P. Ecke maakte ons erop attent dat er een fout staat in het artikel 'Bijen voorkomen tranende ogen in paprikateelt', verschenen in BIJEN 12(12): 335 (2003). Uit navraag van de heer Eecke bij de teler bleek de kostprijs voor de bijen per vierkante meter per jaar niet €15,- te zijn maar €0,11.

Algemene vergadering BBV

De Algemene vergadering van de BBV Regio West is op 16 april in het Bijenpark te Amsterdam-Osdorp. Aanvang 20.00 uur. Belangstellenden zijn welkom. Inl.: R. de Gooijer, 0226-45 19 39